

Prostomorfemski glagoli kot slovarska gesla

Andreja Žele

IZVLEČEK: Prispevek skuša, zaenkrat samo v okviru glagolov, najti merila za določanje samostojnih eno- ali večbesednih slovarskih enot oz. gesel. Ta navidez leksikografska problematika odpira in aktualizira tako pomenoslovna kot strukturnoskladenjska vprašanja.

ABSTRACT: The article is oriented towards finding the criteria – for now only within the framework of verbs – for characterization of individual single- or multi-word lexical units or entries. Although this might seem to be a merely lexicographical issue it is nevertheless tackling semantic and structural-syntactic issues and making them topical as well.

0 Že takoj na začetku se pri določanju prostomorfemskih glagolov kot slovarskih enot oz. gesel problemsko postavi merilo leksikalizacije.¹ Leksikalizacija (uslovarjenje) je namreč pogoj za nastajanje novih leksemov kot slovarskih enot. Važno je hierarhično pomenskorazločevalno določiti pomensko- in strukturnoskladenjsko mesto prostomorfemskih glagolov v slovarskem članku.

1 Glagoli kot pomensko- in strukturnoskladenjski organizatorji povedi

Vpliv prostih morfemov na glagolsko vezljivost je v besedilih izražen z vezavo, ki površinskoizrazno označuje pretežni del desne vezljivosti. Izjeme so mejni primeri a) z vezavnodružljivimi glagolskimi predložnimi morfemi (ti so od glagola samo sklonsko vplivani, zato imajo samo strukturnoskladenjsko (sklonskodoločevalno) vlogo, pomenskoskladenjsko pa so del predložnih prislovnih določil, npr. *hoditi po cesti/travi* nasproti primiku *hoditi po/v hiši*), sčm spadajo tudi vezavnodružljiva predložna prislovna določila načina tipa *delati z veseljem* s primično pretvorbo *veselo delati*, in b) s primičnovozljivimi (predvsem krajevnimi) prislovi, npr. *živeti doma/tam*, *hoditi tja/tod*, *prihajati domov*, *goditi se zjutraj*, *delati strojno/ročno* ipd. Desnovozljive prislove bi lahko razlagali kot pretvorbe predložnih zvez, kjer predložni vezavni morfem s prostorsko-upravljalnim pomenom po pretvorbi ostaja neizražen in uvaja končniško neizraženo vezljivost.

¹ Leksikalizacija je tu uporabljena za označitev pojava, pri katerem beseda iz skladenjske zveze, v tem primeru predlog, postane del besednega pomena – iz skladenjske enote postane slovarska enota/leksem.

1.1 Da pri pomenskoskladenjski vezljivosti ni odločujoča vidskost, temveč le kombinacija pomenskih sestavin znotraj posameznega glagola,² se jasno izraža zlasti pri glagolskih pomenih s široko pomenskoskladenjsko rabo, npr. pri *obračunati z/s₂*, *odpasti na/za₄*, *vreči se na/v₄* ipd., kjer se v določenem skladijskem pomenu zaradi pomenskorazločevalne vloge lahko uporablja samo en člen vidskega para. Sčm sodijo še glagoli v samo posebni skladijski vlogi, npr. *streči po življenju*. Tako se je pri vezljivosti smiselno omejiti predvsem na t. i. »vidski del vsakokratnega stavčnega položaja« oz. na »vidski pomen«,³ ki ni samo vidskost posameznih glagolov, ampak je vezan tudi na določen stavčni položaj oz. upošteva tudi stavčno organizacijo glagola in njegovih udeležencev (hkrati pa tako upošteva tudi paradigmatičnost glagolskega vida).

1.1.1 Razmerje med vidskostjo in prislovnostjo predpon in predponskih obrazil

Intenčnost oz. pomenska vezljivost glagola je obravnavana kot kategorialna pomenska sestavina glagolov (Vidovič Muha 2000, 34), medtem ko je vid obravnavan kot stalna (inherentna) slovnična lastnost oz. slovarskokategorialna lastnost glagolskega besedja (Merše 1995, 28–29; Vidovič Muha 2000, 34).

Z vidika glagola je prislovnost, nasproti inherentni vidskosti, dodana adherentna lastnost, ki lahko z različnimi razmerji/odnosi do udeležencev (npr. prostorsko-časovne spremembe ipd.) izraža tudi vrsto glagolskega dejanja, poimenovano tudi kot podvid (Simeon 1969, 73). S prislovnim oz. s prostorsko-časovnim pomenu glagolskih predpon ali predponskih obrazil pa je povezana intenčnost ali pomenska usmerjenost predponskih tvorjenk (Vidovič Muha 1993).

V okviru sestavljenk z istim predponskim obrazilom se izraža vezljivostni vpliv osnovnih pomenskih vrednosti predponskih obrazil – 'faznost (začetnost/trenutnost/končnost)', 'rezultativnost (enkratna/večkratna)' in 'lastnost/mera (stopenjskost/količinskost)'.⁴

² Prim. J. Orešnik (1994, 67–68) ugotavlja, da »ima vsak glagol kot slovarska enota svojo lastno vidsko vrednost«, ki je v praksi določljiva na podlagi njegovega vidskega prispevka k njegovi najpreprostejši glagolski vezljivosti.

³ Gl. J. Orešnik (1994, 19, 67–77, 79) govori o »vidskem pomenu stavka«, in poleg navadnega glagolskega vida posameznih glagolov po C. S. Smithovi opredeli tipe univerzalnih vzorčnih stavčnih položajev s časovnimi značilnostmi stanje+/-, telično+/-, trajno+/-: a) stanje, b₁) netelično/b₂) telično dogajanje, c₁) netelični/c₂) telični dogodek (a) *Kmetija stoji na hribu*, *Zna grško*, *Je priden*, b₁) *Sprehaja se po parku*, *Smeji se*, b₂) *Zidal je most*, c₁) *Potrkal/Zakašljaj je*, c₂) *Razbil se je*, *Zadel je tarčo*). Našteti vzorčni položaji glagolov v stavkih poudarjajo vsakokratno možno specifičnost organiziranja določenih udeležencev v določenih udeleženskih vlogah, kar spreminja sporočilnost. Šele poveza-va lastne vidske vrednosti glagola in časovnega ustroja določenega stavčnega položaja dá vidski pomen stavka.

⁴ Vpliv tvorjenosti besed na njihovo vezljivost obravnava A. Vidovič Muha v razpravi *Glagolske sestavljenke – njihova skladijska podstava in vezljivostne lastnosti* (1993). S primerjanjem glagolskih sestavljenk z njihovimi skladijskopodstavnimi glagoli in z ustreznimi nesestavnimi glagoli, npr. *izpisati* : *pisati iz* : *pisati*, z upoštevanjem celotnega gradiva SSKJ ugotavlja, da je predponsko obrazilo pretvorba (vsaj) enega skladijskopodstavnega glagolskega razmerja, kar zoži vezljivostno polje tvorjenega glagola (izje-

Vendar sicer izhodiščno glagolska prostorsko-časovna usmeritev med glagolom v povedju in potencialnimi udeleženci vzpostavi pomenskosestavinsko kolokacijo ali leksemsko-skladenjsko sovisnost glagola in sledečega udeleženca (Toporišič 1992, 296).

Iz povedanega lahko povzamemo, da je skladenjskopomenska vloga predložnega morfema odvisna od glagolsko-samostalniške kolokacije; v vseh primerih pa predložni morfem ohranja prislovnost – enakozvočni s predponskim obrazilom samo okrepi prislovno sestavino glagolske sestavljenke, neenakozvočni s predpono oz. predponskim obrazilom pa navadno dopolnilno natančno precizira vezljivo okoliščino, npr. vezljivo-enakozvočni: *oditi od, iziti iz, preiti prek, izstopiti iz, vstopiti v* nasproti vezljivo-neenakozvočnim *oditi iz, iziti pri (založbi), preiti čez, izstopiti pri/na (zadnjih vratih), priigrati pri*; primerjalno obširnejša je skupina *priti blizu, priti do, priti k, priti v*.⁵ Kot univerzalnejši izstopa nesmerni statični predložni morfem *pri*. Pri istih glagolskih sestavljenkah pa za jasnejšo predstavitev predponskoobrazilnega-predložnomorfemskega razmerja navajam še nekaj protiprimerov z nevezljivimi udeleženci oz. okoliščinami, npr. *oditi k/v, vstopiti iz* ipd.

1.2 Nova predmetnost ali pojavnost posledično omogoča tudi novo vezavnost tipa *igrati (se) na računalnik* v pomenu 'obvladovati napravo', *surfati po/v mreži* v pomenu 'iskati in pregledovati podatke', *prostituirati se industriji* v pomenu 'ponujati strokovne storitve/rešitve', podobno še *priklicati besedila na zaslon, priti iz ene datoteke v drugo, servisirati izstope na sisteme, seliti se na strežnik, shraniti v pomnilnik, vstopiti v nov program*.

2 Prosti morfemi

Prosti glagolski morfemi kot del pomenskosestavinske glagolov lahko spreminjajo oz. modificirajo (leksikalizirani morfemi) ali pa posamezne pomenske sestavine ali pomene samo dodatno pomensko-izrazno poudarjajo in izpostavljajo (neleksikalizirani morfemi). V obeh primerih pa so s prostimi morfemi ubesedene tiste pomenske oz. intenčne sestavine, ki so tako pomensko- kot strukturnoskladenjsko udeležene pri vezljivosti. S prostimi morfemi so torej tudi strukturnoskladenjsko izražene intenčne/vezljivostne pomenske sestavine glagolov. Prek prostih morfemov je še jasneje izražena soodvisnost pomenskosestavinske glagolov z njihovo vezljivostjo oz. tudi vzvratni vpliv vezljivosti na pomensko sestavo glagola. Prosti glagolski morfemi se delijo na **predložne**⁶ in **zaimenske** oz. **zaimkovne**. Najtipičnejši zaimenski/zaimkovni morfem je SE/SI z različno stopnjo pomenske

ma so sestavljenke s samo faznim predponskim obrazilom). V razmerju med sestavnim (tvorjenim) in nesestavnim glagolom pa so spremembe predvsem v okviru leva – desna vezljivost, npr. *izbuljiti oči : buljiti* ipd.

⁵ Pri določenih predponskih tvorjenkah pa predpone oz. predponska obrazila imajo ali ohranijo samo faznost, celotna prislovna vrednost se prenese na predložne morfeme – dokaz za to je, da se z opuščanjem tovrstnih predponskih obrazil prav nič ne spremeni pomensko-skladenjska vezljivost, npr. *(po)muditi se z/s, (za)muditi se z/s, (za)riti (se) v, (za)vozlati (se) v, (po-/s-/za-)tlačiti v* ipd.

⁶ Prosti predložni glagolski morfem, predvsem leksikalizirani, je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika izražen s slovničnimi kvalifikatorskimi pojasnili, ki še ne upoštevajo

izpaznjenosti.⁷ Visoka stopnja pomenske izpraznjenosti omogoča tudi izbirno uporabo, npr. *oddaljiti se/si, premisliti se/si, upati si/se*. In če predložni morfem z dodatnim pomensko-izraznim izpostavljanjem t. i. vezljivih pomenskih sestavin glagola vezljivost uvaja oz. udeležensko širi, jo zaimkovni morfem z zasedbo udeleženca – prizadeto/prejemnik udeležensko oži: *upati v uspeh/na rešitev – upati si/se dvomiti o uspehu/rešitvi, igrati nogomet s pomarančo – igrati se slepe miši z otroki*: **igrati se šah na računalniku, premikati pohišstvo po sobi – premikati se po sobi; privoščiti prijatelju počitnice – privoščiti si počitnice, seznaniti sodelavca z novostmi – seznaniti se z novostmi, želeti ljudem srečo – želeti (si) pijačo* ipd.

2.1 Zaimkovni prosti morfemi

Oženje vezljivostnega polja povzroča tudi vračanje k samodelovanju. Pri označevanju 'samodelovanja' je z vidika pomenskosestavinske glagola potrebno izpostaviti pomenskosestavinsko uskladitev prostomorfemskega *se* s predponami oz. predporskimi obrazili *za-*, *z-/s-*, *na-* in *raz-* s pomenom faznosti (začetnosti/končnosti) ali stopenjskosti oz. mere dejanja, npr. *zahoditi se, zajesti se, zaklepetati se, zakoreniniti se, zagledati se, zahvaliti se; zjeziti se, zjesti se, shladiti se, spomniti se; nahoditi se, naplesati se, nagovoriti se, nagledati se, najesti se; razhoditi se, razjeziti se, razgovoriti se, razgledati se, razjesti se* ipd.⁸ Tvorjenje glagolskih sestavljenk z neprostorskimi/drugotnimi predporskimi obrazili z dodanim povratnostnim *se-jem se* omejuje na neprehodne ali samo potencialno prehodne glagole – pri

glagolske prostomorfemske in so zato z vidika današnjega jezikoslovja nepravilne: s predložnim povedkovim določilom, s predložno zvezo, s predlogom, v zvezi z/s.

Iz prvih treh naštetih slovničnih kvalifikatorskih pojasnil lahko takoj razberemo, da gre za predložne glagolske morfeme, kvalifikatorsko pojasnilo v zvezi z/s (165-krat za označevanje predložnih morfemov in 25-krat za označevanje zaimenskih morfemov). Predložni glagolski morfem je v Slovarju označen pri 165 leksemih tipa *dajati na* – ekspr. 'prisojati komu vrednote, ceniti'; *dajati se s/z* – ekspr. 's težavo upirati se čemu'; *dreti¹ v* – ekspr. 'zelo hitro se bližati čemu slabemu', *držati na* – nižje pog. 'ceniti, dati na kaj', *gledati na* – ekspr. 'prisojati čemu pomembnost', *gnati v* – 'razvijati se, rasti', *goreti od* – 'biti čustveno vznemirjen', *goreti za* – ekspr. 'izražati, kazati veliko prizadevnost, navdušenje', *graditi na* – publ. 'delati, ustvarjati kaj z upoštevanjem določenih izhodišč', *hoditi za* – pog. 'prizadevati si pridobiti ljubezensko naklonjenost koga'.

⁷ Raba potrjuje, da prostomorfemski *se/si* ni nikoli pomensko povsem izpraznjen ('povratnost' je stalna sestavina), zato ga glede na njegov (razločevalno)pomenski prispevek k pomenskosestavinske glagola delim na a) *se* 'samopremikanja' v *premikati se* (nasproti: *premikati koga/kaj*), *utopiti se* (nasproti: *utopiti koga/kaj*), *zgubiti se* (nasproti: *zgubiti koga/kaj*) ipd., b) *se* 'samodelovanja' v *razdajati se* (nasproti: *razdajati kaj*), *najesti se* (nasproti: *jesti kaj*), *dolgočasiti se* (nasproti: *dolgočasiti koga*) ipd., c) *se* 'stanja (počutja)' v *bati se* (nasproti: *strašiti koga/kaj*), *veseliti se* (nasproti: */raz/veseliti koga*), *jokati se, kesati se, kujati se, naveličati se, počutiti se, smejati se, zdeti se* ipd., č) *se* 'pojavnosti' v *daniti se, svitati se, temniti se, kolcati se (komu), zehati se (komu)* ipd., d) *se* 'splošnovršilske navajenosti/navadnosti' v primerih kot *Tod se hodi na Triglav* ipd.

⁸ Na isti jezikovnosistemski pojav oz. na pomenskosestavinsko uskladitev *se-ja* z določeni predponami ali predporskimi obrazili, ki so ista kot v slovenščini, opozarja češka slovnica (1986: 396–405).

slednjih se vezljivost ukinja zaradi metonimičnih pomenskih premikov predponskih obrazil (Vidovič Muha 1988, 23).⁹

Na glagolski pomen in posledično na njegovo vezljivost ne vplivajo neobvezni SE/SI, npr. *jokati (se)*, *ogledovati (si)*, *misliti (si)*, vendar je predvsem pri *smučati (se)* in *drsatih (se)* raba že pomenskorazločevalna v smislu, da je v *On smuča/drsa* prednostni pomen 'znati/obvladovati', pomen 'voziti se' pa v *On se smuča po strminah*, *Drsa se na bližnjem jezeru*.

2.1.1 Frazemski zaimkovni glagolski morfemi so vsi leksikalizirani, le da eni ohranijo udeleženske lastnosti, npr. *odnesti jo* 'glavo', *imeti ga* 'alkohol' *pod kapo*, *napeti mu jih* 'očitke', drugi pa ne, npr. *mahniti/pihniti jo čez mejo*, *lomiti ga s kom/čim/pri čem* ipd., v prvem primeru lahko govorimo o besednozveznih frazemih, v drugem pa o besednih frazemih.

Po pomenskih skupinah se delijo: – **glagoli ravnanja**: *biksati ga*, *kidati ga*, *kronati ga*, *lomiti ga*, *sekati ga* v pomenu 'počenjati neumnosti, lahkomiselnosti' s faznimi različicami *pokidati ga/jo*, *pokronati ga*, *polomiti ga/jo*, *posrati ga/jo* v pomenu 'narediti neumnost, lahkomiselnost', *pohudičiti ga* v pomenu 'narediti napako'; – **glagoli premikanja**: *ucvreti jo*, *pobrisati jo* v pomenu '(s)teči, bežati', *kresniti jo* v pomenu 'začeti hoditi', *pobirati jo* v pomenu 'hitro hoditi, iti', *pobrati jo*, *stisniti jo* v pomenu 'oditi, zbežati'; – **glagoli rekanja**: *razdirati jih* v pomenu 'šaliti se', *napeti jih* v pomenu 'ozmerjati'; – **glagoli ovrednotenja stanja/lastnosti**: *izkupiti jo/jih* v pomenu 'biti deležen kakega neprijetnega stanja', *odnesti jo* v pomenu 'ostati živ, biti rešen'. Pomeni zgornjih frazemov (ravljanje, premikanje, govorjenje, stanje) usmerjajo oz. določajo njihovo vezljivost.

2.2 Predložni prosti morfemi

Že to, da so predlogi izprislovnega izvora (razvili naj bi se iz prostorskih prislovvov, ki natančneje določujejo dejanje), kaže na njihov obglagolski pomenskoskladenjski položaj – pomenskoskladenjsko so torej modifikatorji glagola, strukturnoskladenjsko pa njegovi prosti morfemi.¹⁰ **Prosti predložni glagolski morfemi** so lahko **a)** leksikalizirani glagolski morfemi, **b)** neleksikalizirani glagolski morfemi in **c)** obglagolski vezavnodružljivi morfemi.

Predložni glagolski morfem je **leksikalizirani**, ko pomensko sograjuje glagolski pomen in je del glagolskega leksema kot slovarske enote in hkrati del glagol-

⁹ Vzajemna vplivanost med vezljivostjo in pomenskosestavinskostjo glagolov je bila že večkrat tudi eksplicitno potrjena, nazadnje z leksikološkega vidika pri Adi Vidovič Muha (2000, 34).

¹⁰ Na predloge kot glagolske proste morfeme z zgledi pod vplivom J. Dobrovskega namiguje Metelkova slovnica (1825, 247–256), opozarja tudi na različne skladenjske vloge SE-ja (243–244). Metelkove interpretacije prostih morfemov je z eksplicitno izraženim verbocentrizmom nadgradil A. Breznik (1916, 250, 1934, 225). Términ **prosti predložni glagolski morfem** se pri nas uporablja od šestdesetih let naprej (SKJ III 1967, 111). Sicer pa je predloge kot glagolske morfeme že zgodaj izrazijsko označil V. V. Vinogradov (1947, 678) – govori o 'glagol'nyh priklejkah', ki izražajo predložno prehodnost glagola.

ske vezljivosti, ali neleksikalizirani, ko pomensko izhaja vsaj iz enega pomena glagolskega leksema in izraža njegovo pomensko- in strukturnoskladenjsko vezljivost ter je zato del povedkove vezljivosti.¹¹

Upravičenost delitve *glagolskih predložnih morfemov*¹² na 2.2.1) leksikalizirane in na 2.2.2) neleksikalizirane (udeleženske) potrjuje tudi določevanje spodnje meje glagolskih frazemov – kdaj so zveze glagola s predložnim morfemom frazeološke besedne zveze in kdaj že besede.¹³

Najbolj jasno razločevanje med leksikaliziranimi predložnimi morfemi in neleksikaliziranimi predložnimi morfemi je pri širokopomenskih primarnih glagolih, potem pa tudi pri glagolih s t. i. širokim pomenskim obsegom (tj. slovarska oznaka za glagole z največ možnimi skladenjskimi pomeni).¹⁴ Leksikalizacija pred-

¹¹ ESJ (1992) ločuje »vezavni morfem« oz. »predložni vezavni morfem« (*govoriti o, ukvarjati se z/s*) in »prosti morfem« (*misliti na, vstopiti v*). O tem tudi N. Ju. Švedova (1980, 156). Za predloge M. Žic Fuchs (1991: 123) povzema po J. M. Andersonu delitev na 'vgrajeno leksemsko vsebino' (inherent lexical content), kar je pomenskoskladenjsko **prosti predložni glagolski morfem**, in na 'izpeljano leksemsko vsebino' (derived lexical content), kar je pomenskoskladenjsko **udeleženski predložni izglagolski morfem**.

¹² Čeprav NSS (1982, 93–100) ne ločuje med leksikaliziranim in neleksikaliziranim predložnim morfemom, npr. *ločiti se od otrok* 'zapustiti' : *ločiti se od žene, iti proti vsem* 'nasprotovati' : *iti proti železniški postaji, zlesti s konja* 'razjahati' : *zlesti z omare*.

¹³ E. Kržišnik (1994: 58–62) sklepa, da v primeru neleksikaliziranega predložnega morfema lahko govorimo o frazeološki besedni zvezi, v primeru leksikaliziranega predložnega morfema pa lahko govorimo o frazemu – besedi.

¹⁴ Predložni morfemi lahko s svojimi različnimi pomenskoskladenjskimi vlogami vplivajo na različno skladenjsko uporabo glagolskega pomena – glagole s široko pomenskoskladenjsko uporabo lahko pomensko precizirajo in obratno.

a) Ob prvotno splošnejših pomenih so navadno neleksikalizirani obveznovezavni predložni morfemi, ki s prostorskoupravljalnim/prislovnim pomenom precizirajo (in hkrati aktualizirajo) glagolski pomen, npr. *upravljati z orožjem* 'ravnati', *napravljati iz sadja* 'pridobivati, izdelovati', *izročati denar v hrambo* ipd.

b) Prvotno dovolj pomensko specializirani glagoli z leksikaliziranim predložnim morfemom lahko postanejo širše pomenskoskladenjsko uporabni: **ekspr.** *Spet je segel po cigareтах, Rad seže po dobri knjigi*; **nav. ekspr.** *spopasti se z debelostjo/z obsežnim gradivom*; **ekspr.** *Sklanja se nad knjigo, Sklanja se nad bolniki*; **ekspr.** *truditi se za otroke/z otroke*. S predložnimi glagolskimi morfemi, npr. pri *obračunati z/s* v pomenu, ki 'izraža odklonilen odnos' npr. *Brezobzirno je obračunal z njim*, pri nedovršenem parnem glagolu *obračunavati z/s* pa v pomenu 'obravnavati medsebojne spore, nesoglasja', npr. *Z otroki je fizično obračunaval*, zaradi 'medsebojnega vplivanja' udeležencev se prosti predložni morfem lahko tudi nevtralizira, npr. *Grdo obračunavata* ipd.

Podobno je še pri glagolu *odpasti* v pomenu 'izraža, da kdo je, postane deležen tega, kar izraža samostalnik', ki s predložnima glagolskima morfemoma *na* in *za*, ki se leksikalizirata v *odpasti na/odpasti za*, in z dodatno stilnofunkcijsko oznako **publ(icistično)** še poudarja odmik od osnovnega pomena, npr. *Upa, da bo zanj/nanj kaj odpadlo, Del denarja odpade za nakup opreme, Na travnike odpade četrtnine površine*. Glagolu *vreči se* je dodan leksikalizirani predložni prosti morfem *na* izoblikoval pomen, ki 'izraža nastop intenzivne dejavnosti, kot jo določa samostalnik' v *vreči se na delo/v študij* 'začeti delati/študirati', *vreči se na jedačo* 'začeti hlastno jesti', *vreči se na knjigo* 'začeti brati/študirati', *vreči se na politiko* 'začeti politično delovati'.

ložnega morfema je pri nepolnopomenskih rabah kot *biti ob hišo* v pomenu 'izgubiti hišo', *imeti ga za pametnega* v pomenu 'ceniti ga kot pametnega', *dati na njegovo besedo* v pomenu 'upoštevati njegovo besedo', *delati na tej temi* v pomenu 'obravnavati to temo', *klobuk dobiti za suknjič* v pomenu 'klobuk zamenjati s suknjičem'. Neleksikalizirana uporaba predložnega morfema je pri polnopomenskih rabah kot *biti ob hiši* v pomenu 'nahajati se ob hiši', *imeti za pametne* v pomenu 'hraniti za pametne', *dati na mizo* v pomenu 'položiti na mizo', *delati na polju* v pomenu npr. 'orati na polju', *dobiti za nesramnost* v pomenu 'ozmerjati/pretepsti za nesramnost'.

V okviru povedkove vezljivosti je zanimiva omejena skupina izglagolskih in neizglagolskih pridevnikov, ki označujejo telesna in duševna stanja. In če je pri izglagolskih pridevnikih vezljivost posledica izhodiščnega glagolskega pomena, je pri neizglagolskih pridevnikih vezljivost posledica dinamičnega pomena pomensko sorodnih glagolov – gre predvsem za stanjske pridevnike s prevladujočim razmernostanjskim skladenjskim pomenom (ki ga dodatno potrjuje še prostopredložnomorfemska raba): a) meritve/mere: *biti oddaljen od (koga/česa)*, *biti prisoten (pri kom/čem)*, *biti odprt (za koga/kaj)*; b) primerjave: *biti isti/enak (s kom/čim)*, *biti enak za (koga/kaj)*, *biti odvisen od (koga/česa)*, *biti podoben (komu/čemu)*; in c) vrednotenja lastnosti/stanja: *biti nagnjen k (komu/čemu)*, *biti radoveden za (koga/kaj)*, *biti ponosen na (koga/kaj)*, *biti nujen/obvezen/primeren/upravičen/pomemben za (koga/kaj)*, *biti izkušen/zadovoljen/nepošten/pravičen/ljubezniv s (kom/čim)*.

2.2.1 Leksikalizirani predložni morfem oz. leksikalizacija predložnih morfemov s polnopomenskimi neprimarnimi glagoli lahko njihove prvotne specializirane pomene posploši. Takšne predložnoglagoleske leksikalizirane zveze hkrati s posplošitvijo prvotnega specializiranega pomena glagola postanejo prehodne, in zaradi tega pridobijo še funkcijskozvrstno, socialnozvrstno ali čustvenostno oznako (po SSKJ): *leviti se v* (ekspr.) = 'postajati', *oblikovati se v* = 'postajati', *obstajati iz* = 'imeti', *predelati se v* = 'spremeniti se v', *zaplesti se v* (ekspr.) = 'začeti' ipd.

Predložne glagolske morfeme prehodnosti imajo zveze: *leviti se v*, *oblikovati se v*, *obstajati iz*, *preiti v*, *prekaljevati se v*, *prihajati do*, *razrasti se v*, *shajati brez*, *sloneti na*, *spravljati se nad*, *spremeniti se v*, *spustiti se v*, *stati pred*, *vleči se na*, *vzdržati brez*, *zaplavati v*, *zaplesti se v*; pri drugih glagolih pa **predložni glagolski morfemi samo pomensko- in strukturnoskladenjsko spreminjajo vezljivost glagolov**, npr. *prerasti v*, *prestopiti na*, *prignati do*, *prijeti za*, *pripraviti ob*, *šteti za*, *trpeti za*, *valiti na*, *veljati za*, *vleči na*.

2.2.1.1 Vloge

1) *Uvaja desno vezljivost:*

1.1) Ob prvotno neprehodnih glagolih kot *priti do*, *dozoreti za*, *viseti med/nad/na*, *spuščati se v* ipd.

1.2) Pri primitivih (*biti ob* 'izgubiti', *delati na* 'preučevati' ipd.).

1.3) Ob glagolih premikanja ohranjajo samo usmerjevalne pomene, ki predložnomorfemskemu glagolu dajejo drugotne prenesene pomene a) **faznosti/omejevanja dejanja/lastnosti/stanja**, npr. *prehajati k*, *prevesiti se v/prehajati v*, *oddaljiti se*

od, planiti po ipd., in b) naklonskosti delovanja, npr. *spravljati se nad*, *dregati v* ipd.

1.3.1) Predložnomorfemskost lahko vodi v smer pomenskega posploševanja, npr. pri a) *vreči se na* 'namenskost' ali 'intenzivnost' dejanja, pri b) *vstati od* 'prenehanje dejanja' ali 'nasprotovanje', pri c) *zagoreti za* 'vznemirjenje' ali 'pri-zadevnost', pri č₁) *zakopati se v* 'intenzivnost dejavnosti', č₂) *zaplavati v*, *umirati od* 'intenzivnost stanja', pri d) *tiščati v/na* 'vsiljivost', pri e) *živeti od* 'tvorna/ne-tvorna razmerja' ali 'pridobivanje' ali 'porabljanje'.

1.4) Pri glagolih s morfemom SE, ki ima 'povratnost' kot pomensko stalni-co, prosti predložni morfem pomensko usmerja dejanje/dogajanje na druge udeležence, npr. *spopasti se z/s* (nav. ekspr.) v pomenu 'začeti reševati, opravljati kaj težavnega, neprijetnega', *posloviti se od* (ekspr.) v pomenu 'nehati uporabljati, uživati'; *sončiti se v* v pomenu 'biti v veliki meri deležen naklonjenosti nekoga'.

2) **Prvotno prehodnim glagolom lahko spremeni pomen** in s tem tudi desno vezljivost, npr. *vleči na*, *gledati po*, *gnati v*.

3) **Povzroči pomenski prehod v neprostorsko vrednotenje stanja**, npr. *nagibati se k*, *oddaljiti se od*, *zaleči za*, *prebiti se do*, *vdajati se v*.

4) **Izpostavi tudi pomenske lastnosti izbranih udeležencev**, npr. *zagreti se za stvar*, *vstati proti sovražniku*.¹⁵

4.1) Tipični udeleženci so npr. **a)** pojmovni samostalniki: *viseti med dobrim in slabim*, **b)** pridevniške besede – barvni pridevniki: *vleči na rdeče*; – števnik: *zaleči za dva*, **c)** samostalniki s kategorijo človeško⁺: *lepiti se na koga*.

2.2.2 Neleksikalizirani predložni morfem pri sklonskih delovalniških določilih ohrani svoj a) prostorsko-usmerjevalni pomen ali pa samo b) upravljalno-usmerjevalni pomen in ima z upoštevanjem pomenskih lastnosti udeležencev stavčnočlensko vlogo a) prislovnih določil kraja ali b) predložnih predmetov; na izrazni ravnini pa lahko govorimo o končniško izraženi/neizraženi sklonski vplivnosti predložnomorfemskega glagola. Neleksikalizirani predložni morfem je kot del povedkove vezljivosti lahko obveznovezavni in uvaja t. i. »delno obvezno vezljivost« glagola.¹⁶ S tem pa spreminja tudi skladijski pomen glagola oz. znotraj glagolskih pomenov odpira nove skladijske možnosti. Kot neobveznovezavni ne spreminja skladijskega pomena glagola in tako ne vpliva na izbiro glagolskega pomena, temveč dani pomen samo dodatno pomensko potrjuje ali še natančneje določa. Obveznovezavni morfemi pa omogočajo obvezno vezavnost samo prislovnih dolo-

¹⁵ V SSKJ-ju so zgledi, kako na preneseno rabo vplivajo različni udeleženci, npr. *Beži pred težaškim delom/pred svetom* ('umikati se/odklanjati'), *Luč bije v oči*, *Trušč bije v ušesa* ('slepiti/glušiti'), *Trpljenje je dospelo do vrha* ('doseči'), *Ozrl se je v preteklost/po zgodovini* ('pregledati/upoštevati'), *V govoru je mahnil po njem* ('kritizirati'), *Veter se je igral z listjem* ('premetavati'), *Njegovo dramo so izkopali iz pozabe* ('rešiti'), *Sonce je poskrbelo za toploto* ('prispevati/dati'), *Sreča se je oddaljila od njega* ('zapustiti').

¹⁶ Če v okviru določenega leksema lahko govorimo o absolutni obvezni predmetni vezljivosti, pa hkrati (razen redkih izjem, npr. *stanovati*, *trajati*) lahko govorimo le o delni obvezni prislovnodoločilni vezljivosti. Po vezljivostnem nihanju so poznani predvsem stanjski glagoli tipa *ležati*; o tem tudi M. Samardžija (1986, 119).

čil kraja (prehod iz obveznovezavne vezljivosti v obveznoprimično vezljivost omogoča pretvorba v izsamostalniške prislove tipa *na dom – domov, na domu – doma*). Obveznovezljivi primik je možen, ko gre za a) pretvorbene različice, npr. *Živijo na domu/doma* ali za b) prislovne zaimke kot nadomestne različice, npr. *Živijo tam, Gre/Prihaja/Teče do tja/od tam*. Sicer pa glagol *živeti* v okvirih različnih pomenov dopušča tako prislovno/prostorsko, npr. *Živeti pri mestu/gledališču* ('v bližini'), kot usmerjevalno/upravljalno predložno vrednost, npr. *Živeti pri teti* ('skupaj'), uporabljenih predložnih morfemov.¹⁷ Strukturnoskladenjska posledica tega pa je tudi slovničnofunkcijsko in izrazno razlikovanje med prislovnimi določili in predložnimi predmeti. V okviru obvezne vezljivosti in razmerja predložna vezava : primik so pomensko- in strukturnoskladenjsko zanimive glagolske zveze tipa *Živi tu, v mestu, prihajati od tam* (*tam* = 'pri prijatelju/na robu/v hiši')¹⁸ => *prihajati od prijatelja/z roba/iz hiše*, kjer se vezavno prislovno določilo kraja lahko zamenjuje s primično-vezljivim prislovnim zaimkom in obratno. Prehod med vezavno in primično vezljivostjo pa so predložnomorfemski glagoli premikanja tipa *vstopiti v*. Z enakovrednostjo predpon oz. predponskih obrazil in predložnih morfemov se izpostavlja tudi vezljivost predponskih glagolov, kjer se bolj očitno izpostavi tudi predponsko (obrazilno)-predložnomorfemsko razmerje: *zatlačiti za/v, vlačiti v, zatipati za, zaviti za, naviti na* ipd.

Tvorjenke iz predložne zveze s predponsko-priponskim obrazilom vključujejo faznost, zaradi pretvorbe predloga iz skladenjske podstave v predpono pa se prislovna (prostorsko-časovna) vrednost porazdeli med predpono in predložnim morfemom, npr. *ukalupiti se v povprečje, včlaniti se v skupino sedmih, vprogramirati makroukaze v notranji makrorom, vtiriti koga v dejavnost*.¹⁹

2.2.2.1 Obstoj glagolskega neleksikaliziranega (udeleženskega) predložnega morfema in njegov izvorni prostorski posredno potrjujejo tudi prislovi – tj. sklopi predloga in prislovnega zaimka. Pomensko in siceršnje navezanost na glagole pa včasih izražajo tudi slovarske pomenske razlage, npr. *odtód* – 'izraža krajevno mejo v bližini govorečega, od katere poteka dejanje', *dotód* – 'izraža krajevno ali časov-

¹⁷ V nasprotju z vezavnovezljivim predložnim morfemom pa vezavnodružljivi morfem vedno ohrani svojo prislovno vrednost in uvaja nevezljivo dopolnilo, ki je s stališča slovnične pravilnosti stavka izrazno opustljivo.

¹⁸ J. Toporišič (1982, 69–70) pri zvezah tipa *od tam* govori o posamostaljenih prislovih. To utemeljuje med drugim s tem, da je edino logično, če predlog stoji pred samostalnikom. Vendar pa skladenjsko ti predlogi niso deli predložnih samostalniških zvez, ampak so udeleženski prosti morfemi glagolov. A. Vidovič Muha (1984a, 144, 148) govori o prislovih ob predložnomorfemskih glagolih. In če za krajevne zveze velja, da so vedno predložne, predvideva, da bi vsaj implicitno to veljalo tudi za časovne, npr. *mesece maja – v mesecu maju*.

¹⁹ Pri določenih glagolskih sestavljenkah pa predponski obrazila imajo oz. ohranijo samo faznost, celotna prislovna vrednost se prenese na predložne morfeme – dokaz za to je, da se z opuščanjem tovrstnih predponskih obrazil prav nič ne spremeni pomensko-skladenjska vezljivost, npr. *(po)muditi se z/s, (za)muditi se z/s, (za)riti (se) v, (za)vozlati (se) v, (po-/s-/za-)tlačiti v* ipd.

no mejo dejanja, stanja, *vstrán* – ‘izraža mesto, položaj glede na osebek’, *naokóli/naokróg* – ‘za izražanje položaja v (širšem) krogu, ki v celoti obdaja kaj v središču’.

2.2.2.2 Vloge

1) *Uvaja nove udeleženske vloge* in s tem natančneje določa ter hkrati konkretizira/aktualizira prvotno splošnejši samozadostni pomen. Npr. **a)** predvsem usmerjevalni pomen imajo predložni morfemi pri glagolih usmerjenega obvladovanja, premeščanja, uvajanja/nadaljevanja, omejevanja, preprečevanja, npr. *poslati/posiljati po, iztegniti iz, osnovati na, nadaljevati z/s, skrčiti na, predramiti iz*, **b)** prostorski pomen ohranjajo pri glagolih premikanja – npr. ciljnost: *držati v, drseti v*; **c)** prenehanje stanja: *prebuditi se iz*. V pomenu ‘razmerja, odnosa’ je izpostavljena tudi kategorija živosti – *koketirati z/s (ž⁺) : operirati z/s (ž⁻)*.

1.1) Enakozvočnost s predpono oz. predponskim obrazilom pri glagolih premikanja uvaja nekakšno smerno vezavnost, npr. *oddaljevati se od, vstopati v, zahajati za* ipd.

2) *Ohranja vezljivost glagolov z morfemskim SE/SI*, npr. *hraniti se z/s, pripraviti se k* ipd.

2.1) Medsebojna soodvisnost morfema SE in predložnega morfema se lahko predstavi s postopnim upadanjem (od 1 proti 5) pomenske vloge morfema SE in naraščanjem pomenske vloge predložnega morfema – na postopni prenos pomenskega težišča s SE na predložni morfem kažejo tudi razlage: 2.1.1 *hraniti se z/s* – ‘uživati, jesti’, 2.1.2 *preživljati se z/s* (knjiž.) – ‘jesti, uživati’, 2.1.3 *oblikovati se v* – ‘izraža, da osebek dobiva vsebino, obliko, kot jo nakazuje določilo’, *pripraviti se k* – ‘izraža nastop opravljanja dela, opravila, kot ga določa samostalniki’, 2.1.4 *koncentrirati se na* – ‘usmerjati prizadevanje, aktivnost’, *skoncentrirati se na* – ‘usmeriti prizadevanje, aktivnost’, *osredotočati/osredotočiti se na* – ‘usmeriti prizadevanost, aktivnost’, 2.1.5 *izroditi se v* – ‘spremeniti se na slabše sploh’, *spreveči se v* (ekspr.) – ‘spremeniti se v kaj slabšega’; polno ‘upravljalnost’ in ‘usmerjevalnost’ predložnega morfema in hkrati pomensko izpraznitev prostomorfemskega SE-ja izražajo zgledi kot *obirati se z/s, obotavljati se z/s* ipd.

3) *Vzpostavlja različna pomenska razmerja s predpono oz. predponskim obrazilom*, npr. *fazno-prislovno v iztegniti (koga/kaj) iz, fazno-upravljajno v sprejemati (koga/kaj) z/s in fazno-usmeritveno v zainteresirati (koga) za* ipd. Pomen-skoskladenjska usklajenost predponskih obrazil in predložnih morfemov je v zgle-dih kot *pritisniti (koga/kaj) na, pritisniti (koga/kaj) k, pritisniti (koga/kaj) v, priti-sniti (koga/kaj) ob*, kjer predponsko obrazilo *pri-* pomeni ‘tesno bližino’, predložni morfemi pa dodajajo različno smerno vezavnost z ‘načini pritiskanja’, c) *krstiti koga za/na, reducirati kaj na, krmariti kaj z/s*.

4) *Je lahko stalni (stilno nezaznamovani) prosti morfem glagolov* tipa *temeljiti na*. Primerjalno zanimive so predložne zveze *mejiti na/z/s: mejiti na gorenjš-čino, mejiti z dvorano / s sosedom*, kjer je s predložnim morfemom eksplicitno

izražena prostorska pomenska sestavina (nasproti leksikaliziranim prostim morfe-
mom v pomenu 'biti zelo podoben', npr. *pisanje meji na reportažo/na blaznost*).

Tipični za to skupino so tudi prehodni glagoli s prostomorfemskim *se* tipa *ukvarjati se z/s*, ki samo strukturnoskladenjsko zaseda mesto tožilniškega samostal-
nika, zato moramo izražati prvi premi predmet z nekim drugim sklonom (v SSKJ
navadno s pojasnilom *navadno v zvezi z/s*): *ponašati se z/s*: *ponašati se z bogas-
tvom/junaštvom/otroki*; *potegovati se za* (tudi v pomenu: 'prizadevati si za'): *poteg-
govati se za naklonjenost*.

5) *Je neobvezen pri določenih glagolih*, ki v svoji pomenskosestavinskosti
že vključujejo 'namenskost' ali 'ciljnost', primeri za *na* in *za*: *čakati (na) vlak*,
gledati (na) oblake, *igrati (na) piščalko*, *odgovoriti (na) vprašano(Rd)* : *odgovoriti*
(na) vprašanje(Pd), *paziti (na) otroke/zdravje*, *pritisniti (na) gumb*, *streljati (na)*
sovražnika, *zadeti (na) oviro*; *loviti (za) rokav*, *popasti (za) nogo*, *poterjati (za)*
denar, *prositi (za) pomoč*.

3 Prostomorfemsko izražanje intenčne sestavine²⁰

Pomenskosestavinska hierarhija v okviru glagolskih pomenov omogoča šir-
ši ali ožji izbor pomensko ustreznih udeležencev (po F. Danešu (1987, 59) je to
izbirna pomenska usmeritev).

Kako predvsem leksikalizirani prosti morfemi, še zlasti pa predložni morfe-
mi, za določeni skladenjski pomen izberejo in izrazijo določeno prevladujočo (in
zato tudi intenčno) pomensko sestavino, bom predstavila z glagoloma *udariti* in
tolči (delna sinonima s pomenskorazločevalno 'faznostjo'), za katera je značilna
široka pomenskosestavinskost. Ta široka pomenskosestavinskost pa se porazdeli
oz. izbirno oži z izbiro pomensko bolj specializiranih glagolov kot npr. *klepati*,
sekati ipd.

– *Udariti – tolči*: s prevladujočo pomensko sestavino 'premikanja', npr. *udariti*
jo čez travnik/v gore/za kom; s prevladujočo pomensko sestavino 'govorjenja', npr.
Udarili so o politiki; s prevladujočo pomensko sestavino 'igranja' v *udariti eno na*
klavir; s prevladujočo pomensko sestavino 'pitja/jedenja' in s slovarsko izraženo
kot 'začeti piti/jesti' v *Udarili so po novem vinu in štrukljih* s fazno različico, ki
dopušča dvojnično vezavo *Tolče po zelju* in *Tolče zelje*.

– *Klepati, sekati* izbirno vključujeta zgoraj omenjane pomenske sestavine in
se tako pomensko ožita oz. specializirata: s prevladujočo pomensko sestavino 'pre-
mikanja', npr. *klepati ob palici*, *sekati jo čez travnik*; s prevladujočo pomensko
sestavino 'igranja', npr. *klepati na klavir*; s prevladujočo pomensko sestavino 'je-
denja' v *klepati žgance*; s prevladujočo pomensko sestavino 'ravnanja' v *Žena mu*
ga seka.

Nadaljnja zožitev pomenskosestavinskosti je pri višjih pomensko specializi-
ranih glagolih. Ti glagoli z vključenim 'sredstvom/orodjem/snovjo/načinom delo-
vanja' že vključujejo več razločevalnih (udeleženskih) pomenskih sestavin, zato so

²⁰ V novejši češki leksikografiji se uporablja izraz *valenčni sém* (F. Čermák, R. Blatná 1995, 186).

usmerjeni predvsem na prizadeti predmet ali v cilj: *korakati* s pomensko sestavino 'premikanja' v *korakati po/v...*; *kljuniti* izpostavlja pomensko sestavino 'jedenje', npr. *kljuniti jed / po jedi*; *bobnati, trobentati na cev* izpostavlja pomensko sestavino 'igranja'.

4 Pomensko- in strukturnoskladenjsko razločevalna obravnava prostormorfemskih glagolov v slovarskih sestavkih

Dvostopenjska pomensko- in strukturnoskladenjska hierarhija v smislu gesel in podgesel mora biti v slovarskih sestavkih še najbolj razločevalno izražena pri prostormorfemskih glagolih. Merilo za geslo oz. podgeslo je stopnja pomenske izpraznjenosti prostega morfema. Največ različnih stopenj pomenske izpraznjenosti ima morfem *se*, ker izraža različna razmerja – povratnost, vzajemnost, splošnovršilskost in pojavnost. Pojavnost zahteva geselsko besedo, povratnost, vzajemnost in splošnovršilskost pa navadno oz. v večini primerov podgeselsko besedo, ker tovrstni zaimkovni morfem v zadnjih treh razmerjih ohranja udeleženske lastnosti, ki hkrati kažejo na ohranjanje tistih pomenskih sestavin, ki jih ima istokorenski brezprostormorfemski geselski glagol.

Pri predložnomorfemskih glagolih bi morali biti glagoli z leksikaliziranimi predložnimi morfemi samostojna gesla, npr. *biti ob* 'izgubiti', *vleči na, gledati po, gnati v, nagibati se k*, razen t. i. pomensko oslABLJENE ali posplošene rabe, npr. *spopasti se z/s* v pomenu 'začeti reševati, opravljati kaj težavnega, neprijetnega', *posloviti se od* v pomenu 'nehati uporabljati, uživati'; *sončiti se v* v pomenu 'biti v veliki meri deležen naklonjenosti nekoga', kjer se od prvotnega pomena navadno ohranja samo faznost. Glagoli z neleksikaliziranimi prostimi morfemi navadno ohranjajo pomenske sestavine izhodiščnega brezprostormorfemskega glagola in so zato podgesla.

4.1 Glagoli z zaimkovnim prostim morfemom kot gesla: *nahajati se; bati se, bahati se, cmeriti se, dobrikati se, drzniti se/si, upati se/si, dreti se, gabiti se, gnusiti se, jokati se, kesati se, muzati se, norčevati se, obnašati se, omožiti se, smejati se, tikati se, zdeti se; baviti se, lotevati se, bojevati se, pogajati se, prizadevati si; premikati se, drenjati se, potepati se, sprehajati se; dogajati se, pojaviti se, dani ti se, iskriti se, večeriti se, vremeniti se, bliskati se, jasnit se, mračiti se, temniti se* ipd.

Glagoli s prostormorfemskimi *ga/jo/jih* sodijo h geselskim besedam, npr. *udariti jo, ucvreti jo, mahniti jo, pihniti jo, lomiti ga*, ali h geselskim besednim zvezam, npr. *odnesti jo, imeti ga, napeti jih*.

Predpona/predponsko obrazilo : prosti morfem: *izdivjati se, izroditi se, spozabiti se; dogovoriti se, doseliti se, nahladiti se, nahoditi se, naspati se, oddahniti se/si, prenajesti se, spozabiti se, zahvaliti se, znajti se* ipd.

4.1.1 Kot podgesla: *dušiti se, izmišljati se/si, ljubiti se, igrati se, roditi se, veseliti se, žalostiti se* ipd.

4.2 Glagoli s predložnim prostim morfemom kot gesla: *biti ob* 'izgubiti',

vleči na, gledati po, gnati v, nagibati se k; sem sodijo tudi predložnomorfemski glagoli tipa *temeljiti na, mejiti na/z/s* ipd.

4.2.1 Kot **podgesla**: *poslati/pošiljati po, iztegniti iz, osnovati na, nadaljevati z/s, oddaljevati se od, vstopati v, zahajati za*; sem sodijo tudi glagoli s pomensko oslabiljeno ali posplošeno rabo tipa *vreči se na* 'namenskost, intenzivnost dejanja', *vstati od* 'prenehanje dejanja ali nasprotovanje', *zagoreti za* 'vznemirjenje ali prizadevnost', *zakopati se v* 'intenzivnost dejavnosti', *tiščati v/na* 'vsiljivost' ipd.

4.3 Glagoli z zaimkovno-predložno kombinacijo kot **gesla**: *ponašati se z/s, sklicevati se na, ukvarjati se z/s* ipd.

Literatura

- Breznik, Anton, 1916, *Slovenska slovnica za srednje šole*. Celovec, 3. izd., Prevalje 1924, 4. pomnožena izd., Celje 1934, Družba sv. Mohorja.
- Dobrovský, Josef, 1940, *Podrobná mluvnice jazyka českého*, (V redakcích z roku 1809 a 1819), Praha.
- Čermák, František, Blatná, Renata, 1995, *Manuál lexikografie*, Praha.
- Daneš, František idr., 1987, *Větné vzorce v češtině*, Praha.
- Grepl, Miroslav idr., 1986, *Mluvnice češtiny 1*, Praha.
- Kržišnik, Erika, 1994, *Slovenski glagolski frazemi (ob primeru frazemov govornjaja)*, disertacija, Ljubljana.
- Merše, Majda, 1995, *Vid in vrstnost glagola v slovenskem knjižnem jeziku 16. stoletja*, Ljubljana, SAZU.
- Metelko, Fran, 1825, *Lehrgebäude der Slowenivchen Sprache im Königreiche Ill-yrien und in den benachbarten Provinzen*, Laibach, 236–264.
- Orešnik, Janez, 1994, *Slovenski glagolski vid in univerzalna slovnica*, Ljubljana, SAZU.
- Samardžija, Marko, 1986, *Valentnost glagola u suvremenom hrvatskom književnom jeziku*. Zagreb.
- Simeon, Rikard, 1969, *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva I, II*, Zagreb.
- Shigemori Bučar, Chikako, 1992, Izražanje povratnega dejanja v japonščini in slovensščini, *Slavistična revija* 40/2, 143–157.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika*, I – 1970, II – 1975, III – 1979, IV – 1985, V – 1991, Ljubljana.
- Švedova, Natal'ja Jul'evna, 1980, *Russkaja grammatika II, (Sintaksis)*, Moskva..
- Toporišič, Jože, 1965–1970, *Slovenski knjižni jezik I–IV*, Maribor.
- 1982, *Nova slovenska skladnja*, Ljubljana.
- 1992, *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Vidovič Muha, Ada, 1984, Nova slovenska skladnja J. Toporišiča, *Slavistična revija* 32/2, 142–155.
- 1988, *Slovensko skladenjsko besedotvorje ob primerih zloženek*. Ljubljana, Znansveni inštitut Filozofske fakultete in Partizanska knjiga.

- 1993, Glagolske sestavljenke – njihova skladenjska podstava in vezljivostne lastnosti (Z normativnim slovensko-nemškim vidikom). *Slavistična revija* 41/1, 161–192.
- 2000, *Slovensko leksikalno pomenoslovje, Govorica slovarja*, Razprave Filozofske fakultete, Ljubljana, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Vinogradov, Viktor Vladimirovič, 1947, *Russkij jazyk (grammatičeskoe učenje o slove)*, Moskva, Leningrad.
- Žic Fuchs, Milena, 1991, *Znanje o jeziku i znanje o svijetu (Semantička analiza glagola kretanja u engleskom jeziku)*, Zagreb.

Verbs with a Free Morpheme as Dictionary Entries

Summary

The article brings a typology of free verbal morphemes. With this the discussion – limited to verbal entries – about the criteria for characterization of lexical units or entries is opened. The system of entries and subentries enables a lexicographical presentation of various semantic- and structural-syntactic roles of verb-related morphemes. The practical value of this article lies in its possible usage as a guideline for characterization and inclusion of verbal entries into the master list of dictionary entries. At the same time, this article also gives meaning to inclusion of multi-word entries in to dictionaries.